

NAPOVED INTEGRALNE SERIJE:

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja

V čedalje večji meri se soočamo z mnogoterimi, raznolikimi izzivi – od svetovnih do evropskih, slovenskih, lokalnih; od podnebnih sprememb do ekonomskih problemov.

Zato je nujen drugačen pogled na svet okrog nas, nov način razmišljanja in delovanja, preseganje kalupov...

Celosten pogled, ki nam bo pomagal, da elemente, ki jih že imamo, vidimo v novi luči, na drugačen in celosten način povežemo, prepletemo, stkemo – PAMETNO INTEGRIRAMO.

Drobce rešitev, ki bodo dobre za vse, imamo pred seboj, živimo z njimi – tu, v Sloveniji in Evropi.

Ker »nič ni tako praktično kot dobra teorija« (Lewin), predstavljamo NAČELA, po katerih je mogoče oblikovati nov, celosten konceptualen okvir; pravzaprav lahko vodijo do različnih teorij.

In ta načela nas lahko pripeljejo do TEORIJE INTEGRALNEGA RAZVOJA avtorjev Ronnieja Lessema in Alexandra Schiefferja.

Praktični primeri njene uporabe z odličnimi praksami (večina iz Slovenije) in novi integralni koncepti bodo sestavljali večino od 100 nadaljevanj v seriji »S pametno integracijo do trajnostnega razvoja«. Objavljali jih bomo v naslednjih nekaj mesecih, praviloma vsak dan od ponedeljka do petka. S pomembnim sporočilom, da je nujno pametno povezati številna prizadevanja in potencialne za trajnostni razvoj v okviru EU.

*Med drugim smo pristop integralnih svetov uporabili pri snovanju novega, trajnostnega modela razvoja za našo državo - poimenovali smo ga Integralna zelena Slovenija. Predstavili smo ga v knjigi **Integral Green Slovenia** (Routledge, 2016), ki smo jo uredili dr. Darja Piciga, prof. Alexander Schieffer in prof. Ronnie Lessem, napisalo pa poleg nas še 42 slovenskih avtorjev. Z Integralno serijo se odzivamo na številne pobude, da bi imeli čimveč gradiv o Integralni zeleni Sloveniji tudi v domačem jeziku.*

In integralna zelena pot lahko prispeva tudi k prihodnosti Evrope.

O vsem tem nas bo v prihodnjih mesecih pisalo več deset avtorjev knjige in drugih integralnih mislecev.

Vse to prvič celostno v slovenskem jeziku in edinstveno v svetovnem merilu.

Prijazno vabljeni k prebiranju, razmišljanju in ustvarjalni uporabi!

Dr. Darja Piciga

ENAJSTI TEDEN

S pametno integracijo do trajnostnega razvoja – 55. nadaljevanje

11. 5. 2018

55. Socialno podjetništvo na nacionalni, evropski in globalni ravni: raznolikost oblik in neizkoriščeni potenciali, v Sloveniji še posebej

Zgodbo socialnega podjetništva v Sloveniji smo v prejšnjem nadaljevanju začeli z zgodbo Tekstilnice, zelenega socialnega podjetja s Koroške, ki uspešno posluje in se razvija tudi po zaključku projekta, podprtega z evropskimi sredstvi. S strani Evropske unije in posameznih držav članic pa je bilo (in je še) socialno podjetništvo pri nas deležno še drugih oblik podpore in sodelovanja. Zanimivo pa je, da je ena od odločilnih spodbud za sistematičen pristop vlade k razvoju te oblike podjetništva prišla s strani OECD, Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj. Leta 2010 sta v sodelovanju s slovenskim ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve strokovnjaka OECD Roger Spear in Giulia Galera pripravila poročilo za Slovenijo z naslovom

»Izboljšanje socialne vključenosti na lokalni ravni preko socialne ekonomije«¹, s pregledom stanja pri nas in predstavitvijo tujih izkušenj ter konkretnimi priporočili za ukrepanje vlade in drugih akterjev. Ta priporočila so bila v marsičem upoštevana, na primer sprejem zakona (2011) in strategije (2013) za to področje. Med ugotovitvami, ki so bile splošno sprejete, naj omenimo zaključke o premajhnem upoštevanju potenciala socialne ekonomije in s tem marginalizacijo vloge socialnih podjetij.

Na tem mestu je primerno, da se odločimo glede pomena izrazov, ki se uporabljajo pri obravnavi socialnega podjetništva. Kot je razvidno iz pregleda Speara in Galere in potrjujejo še mnogi drugi avtorji, obstaja na tem področju prava pojmovna zmeda. Ključni trije izrazi - socialna ekonomija, socialno podjetje in socialno podjetništvo – se v svetu zelo različno opredeljujejo, pa tudi pri nas so se opredelitve od prve do sedaj veljavne verzije zakona o socialnem podjetništvu bistveno spremenile.² Z zadnjo novelo zakona³ smo dobili opredelitve, ki so delno primerljive s tistimi iz OECD študije, so kratke in jasne in nam lahko predstavljajo dobro osnovo za nadaljnje delo (2. člen ZSocP):

»- **socialna ekonomija** je ekonomija, ki jo sestavljajo socialna podjetja, zadruga, invalidska podjetja, zaposlitveni centri, nevladne organizacije (društva, zavodi, ustanove oziroma fundacije), ki niso ustanovljeni izključno z namenom pridobivanja dobička, delujejo v korist svojih članov, uporabnikov oziroma širše skupnosti in proizvajajo tržne oziroma netržne proizvode ter storitve (op. avtorice: za Slovenijo in tudi za veliko drugih držav sta značilna raznolikost pravno-formalnih oblik organizacij socialne ekonomije, poudarjeni so tudi drugi, socialni cilji, ne le dobiček. Marsikatera opredelitev – tudi v okviru integralne zelene ekonomije - pa vključuje še druge oblike, na primer podjetja v lasti zaposlenih, kot je v Sloveniji Domel. Lahko govorimo o razširjeni opredelitvi socialne ekonomije.);

- **socialno podjetje** je nepridobitna pravna oseba, ki pridobi status socialnega podjetja in je lahko društvo, zavod, ustanova, gospodarska družba, zadruga, evropska zadruga ali druga pravna oseba zasebnega prava, ki ni ustanovljena izključno z namenom pridobivanja dobička ter premoženja ne deli, prav tako ne deli ustvarjenega presežka prihodkov nad odhodki (op. avt.: zakonsko so torej določeni pogoji za pridobitev statusa socialnega podjetja, ki so bili v prvem zakonu iz l. 2011 zelo omejujoči, z zadnjo novelo pa so se sprostili. Lahko torej govorimo o socialnem podjetju s statusom – torej socialno podjetje v ožjem smislu - in socialnem podjetju v širšem smislu, kar bomo uporabili v nadaljevanju);

- **socialno podjetništvo** je trajno opravljanje podjetniške dejavnosti s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu, kjer ustvarjanje dobička ni glavni cilj podjetniške aktivnosti, temveč glavni cilj predstavlja doseganje socialnih oziroma družbenih učinkov.«

Za socialna podjetja v širšem smislu, kot jih pojmuje Spear in Galera⁴, lahko rečemo, da združujejo podjetniške veščine zasebnega sektorja z močnim socialnim poslanstvom, ki je značilen za socialno ekonomijo kot celoto. Gre za uspevajočo in rastočo zbirko organizacij, ki obstaja med zasebnim in javnim

¹http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/seminar_soc_podjet_oezd_porocilo.pdf.

² V zakonu, sprejetem leta 2011, so se na primer socialna podjetja ločevala na dva tipa: pri tipu A je bilo poudarjeno izvajanje družbeno koristnih dejavnosti, socialna podjetja tipa B pa so bila namenjena predvsem zaposlovanju težje zaposljivih (ranljive skupine).

³ Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP) z vsemi spremembami (zadnja novela iz l. 2018), dostopen prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6175>.

⁴ Avtorja v citirani študiji OECD navajata, da za socialna obstajajo akademske opredelitve, nadalje tiste, ki so jih podale mednarodne organizacije in ki so zgrajene okrog splošnega kriterija, pa še opredelitve, ki se uporabljajo znotraj držav in so specifične glede na nacionalno pojmovanje pojava socialnega podjetja. Na splošno se ta koncept nanaša na vse zasebne dejavnosti,

- ki se opravljajo v javnem interesu,
- so organizirane s podjetniško strategijo,
- katerih glavni namen ni povečevanje dobička do skrajnosti, ampak doseganje določenih ekonomskih in socialnih ciljev
- in ki preko proizvodnje izdelkov in izvajanja storitev prinašajo inovativne rešitve za probleme, kot je socialna izključenost in brezposelnost.

sektorjem. Pojavljajo se v različnih oblikah, vključno s podjetji v lasti zaposlenih, kreditnimi zadrugami, zadrugami, socialnimi zadrugami, razvojnimi skladi, socialnimi podjetji, vmesnimi organizacijami trga dela, podjetji skupnosti ali trgovskimi oddelki dobrodelnih ustanov.

Socialno podjetništvo v širšem smislu obravnava tudi Združenje Socialna ekonomija Slovenije⁵, ki ga lahko štejejo za krovno združenje socialnih podjetij v Sloveniji. Deluje na načelih in principu socialnega podjetništva, kot ga predstavlja Mohammed Yunus⁶. Poudarja tudi opredelitev socialnega podjetništva v EU, ki vključuje opravljanje gospodarske dejavnosti, zasledovanje družbenih ciljev, omejevanje pri delitvi dobička, neodvisnost in organizacijska samostojnost, vključujočo obliko upravljanja s soodločanjem in demokratičnim odločanjem.

Podobne široke kriterije za opredelitev, ali lahko neko organizacijo uvrstimo med socialna podjetja ali ne, uporabljajo tudi Adam in soavtorji⁷, njihovo študijo štejejo za enega ključnih preglednih virov o socialnem, na znanju temelječem gospodarstvu v Sloveniji. V tem poročilu o stanju in perspektivah socialnega podjetništva obravnavajo nevladne organizacije, zadruge (posvetili smo jih [53. nadaljevanje](#)), invalidska podjetja in zaposlitvene centre, registrirana socialna podjetja (s pravnoorganizacijskimi oblikami: zasebni zavod, društvo, družba z omejeno odgovornostjo, zadruga, fundacija), podjetja z družbenim učinkom. V zadnjo kategorijo uvrščajo podjetja, ki jih ni mogoče umestiti v nobeno od prej navedenih kategorij, a kljub temu izpolnjujejo (enega ali več) kriterijev socialnega podjetništva. Kot eno od najbolj izpostavljenih podjetij v tej kategoriji omenjajo Domel, ki smo mu v knjigi *Integral Green Slovenia* namenili posebno, 7. poglavje. Menijo pa, da bi bilo potrebno glavno pozornost nameniti novo nastajajočim, mikro in majhnim podjetjem z družbenim učinkom, katerih nosilci so predvsem mladi, pogosto visoko izobraženi. Njihova dodatna značilnost je visoka stopnja kreativnosti in inovativnosti, bodisi tehnološke ali storitvene.

Mladi so tudi nosilci gibanj za dve novi, sodobni obliki v podjetništvu: sodelo («coworking») in množično financiranje («crowdfunding»), ki ju lahko uvrstimo v socialno, na znanju temelječe gospodarstvo in sta pogosto povezani z željo po aktivnem prispevku k pozitivnim spremembam v družbi oz. okolju. To so razlogi, da ju bomo obravnavali v naslednjem prispevku, ki bo objavljeno v ponedeljek, 14. maja.

Dr. Darja Piciga

⁵ Njihova spletna stran: <http://socialnaekonomija.si/>.

⁶ Nobelov nagrajenec za mir, ki je že obiskal Slovenijo. Kot alternativnega ekonomista smo ga predstavili v [7. nadaljevanju](#) (predvsem z Banko Grameen in humanističnim, na vrednotah utemeljenem konceptu ekonomije).

⁷ Kriterije smo povzeli v [54. nadaljevanju](#), študija pa je dostopna na http://www.institut-irsa.si/images/stories/soc_pod.pdf